

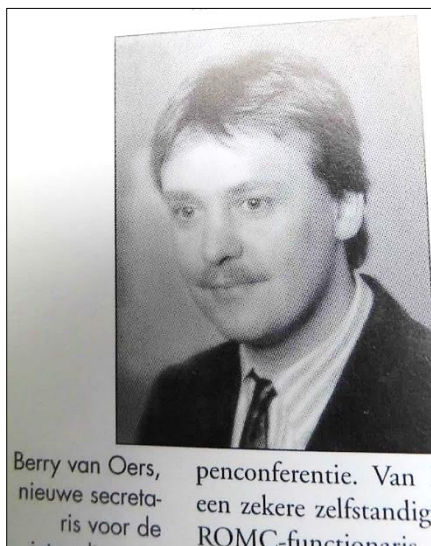
35 jaar op pad voor de Nederlandse bisschoppen in dialoog met mensen van andere godsdiensten en levensbeschouwingen

Berry van Oers

Op 1 april 1990 startte ik als vrijwilliger met het werk voor de interreligieuze dialoog, aanvankelijk tussen christenen en moslims, maar sinds 2000 ook met aanhangers van andere niet-Bijbelse godsdiensten. De opdracht kwam destijds van de 'Stuurgroep Interreligieuze Dialoog', ingesteld door de Bisschoppenconferentie en gehuisvest in het kantoor van Cura Migratorium in Den Bosch, in 2004 verdergegaan als 'Contactraad voor Interreligieuze Dialoog' in Utrecht en thans sinds 2023 in Baarn. Op 1 oktober 1990 volgde er een officiële aanstelling met een benoemingsbrief van kardinaal Simonis en een salaris. We haalden er de krant mee (foto). Het had even geduurd, omdat sommigen een priester wensten op deze functie. De Golfoorlog begon. De telefoon stond roodgloeiend.

MOTIEVEN

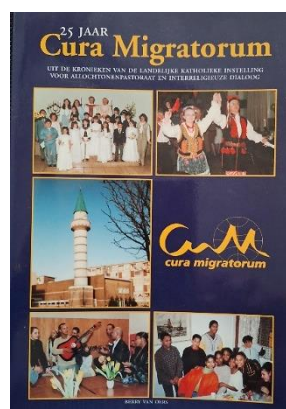
Op de eerste werkdag heette Prof. Hans van Munster ofm, destijds secretaris-generaal van de Bisschoppenconferentie, me welkom. Hij was er speciaal voor naar Den Bosch gekomen. Na enkele

Aankondiging benoeming in 1990.

weken dienst werd ik uitgenodigd in de vergadering van de Bisschoppenconferentie in klooster Onze Lieve Vrouw Ter Eem in Amersfoort. Daar werd ik ondervraagd door kardinaal Simonis en de bisschoppen Möller, Bomers, Ter Schure, Ernst, Gijzen en Bär over de motieven om als katholiek in dialoog te gaan met andersgelovigen. Het klikte en het ijs was gauw gebroken. In het gesprek bespraken we het belang van de interreligieuze dialoog voor het samenleven in harmonie en voor het bevorderen van de humaniteit door samen te werken op het terrein van gedeelde idealen en ethische waarden. Ook de spanning tussen dialoog en verkondiging kwam ter sprake. De encycliek 'Redemptoris Missio' was net uit, een inkopper. Jezus is de Weg. Die Weg maakt andere wegen niet zinloos. Jezus wil op de wegen van de mensen meegaan. Hij wil niets opheffen, maar wel de volheid brengen en daarbij openstaan voor al het goede dat door de Logos, Gods Wijsheid en Geest bij allen bewerkt is.

Een missiezuster leerde me Arabisch met cassettebandjes. Binnen de redactie van het vaktijdschrift 'Begrip Moslims Christenen', de evenknie van het Franse 'Se Compendre', bespraken we thema's vanuit christelijk en islamitisch perspectief. Islamologen waaronder Karel Steenbrink

schoolden me bij in de islam en in de 'dialoog van de theologische uitwisseling'. Samen organiseerden we een Christelijk-Islamitisch Leerhuis dat cursisten trok uit het hele land.

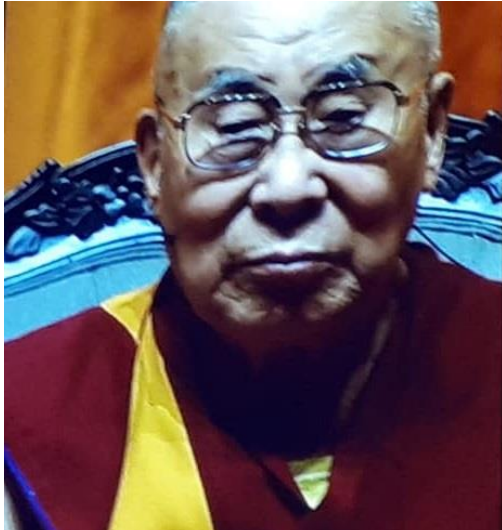
Het getuigenis tegenover en de dialoog met moslims, hindoes en boeddhisten

In 2002 ontving Sint Paus Johannes Paulus II mijn boek over de opvang van migranten in Nederland.

vereist maatwerk. Elke traditie heeft vanuit het eigen geloofsgoed en historie oordelen over andere tradities. Daarom moeten we respectvol met elkaar omgaan en aftasten wat we wel en niet met elkaar kunnen doen. Vertel wat je beweegt, wees open en eerlijk. Vergewis jezelf, ben niet naïef.

Met de paters Kees Molenkamp ss.cc. en Jan Rijk o.carm. en de zusters Juliette Meys jmj, Agnes van Aalst jmj en Jeanne Kemmeren mm verkenden we de 'dialoog van het leven' en de 'dialoog van de maatschappelijke actie'. Met soefi's voerden we de

Ontmoeting met de Dalai Lama in juni 2009 in Den Haag

'dialoog van de religieuze ervaring'. Al die vormen van dialoog zijn waardevol en vullen elkaar aan.

Met echtgenote Maria Lolita del Mar Jamora en zoons Pieter en Jef!

Bisschop-referent voor de interreligieuze dialoog was destijds bisschop Henny Bomers cm. Voorzitter van de Stuurgroep Interreligieuze Dialoog was de Nijmeegse missioloog Prof. Arnulf Camps ofm. Aangemoedigd door hen ging ik op pad.

PIONIERSWERK

Ik was afgestudeerd als theoloog in Tilburg met als hoofdvak moraaltheologie en als bijvakken niet-christelijke godsdiensten, filosofie en psychologie. Met de onderwijsakte van de Pedagogische Academie op zak was dat een ideale combinatie, meenden mijn opdrachtgevers van destijds. Als opdracht kreeg ik mee om contacten met moslims te leggen. Een braak liggend terrein. Pionierswerk. Ik keek in de telefoonboek op zoek naar adressen van moskeeën en islamitische organisaties. Vervolgens schreef ik hen een briefje of ik eens langs mocht komen. Dat mocht. Het was voor veel moslims de eerste keer dat er iemand van de Kerk langskwam. Ik kwam terecht in zaaltjes bij moskeeën, in oude fabriekspanden en moderne nieuwbouw. De moskeegangers vertelden me over wat ze op hun werk allemaal meemaakten. Dat klonk herkenbaar uit de verhalen van pa die op de fabriek samen met gastarbeiders werkte. De moskeegangers vertelden ook over Turkije en Marokko, over het boerenleven daar op het platteland. Dat leek soms op het leven van opa als keuterboer op

de Brabantse zandgrond. Ook spraken we over geloof, zoals we het van huis uit hadden meegekregen. Dan schoof de imam aan. Zo groeide er een netwerk van kerkelijke contacten met moslims en islamitische organisaties door heel Nederland. We brachten mensen samen. Als er 'iets is' wisten we elkaar te vinden. Dat werkte. Een jaar later ging ik naar Birmingham en daarna naar Graz, Turijn, Bordeaux en Londen om tijdens de Europese Kerkenconferenties te vertellen over het succes van de Nederlandse aanpak van interreligieuze ontmoetingen.

VOLLE ZALEN

Een andere opdracht die ik meekreeg was voorlichting geven over de islam en moslims in parochies, scholen en wijkcentra, maar ook aan verpleegkundigen, journalisten en gemeentebesturen. Het ging er om vertekende beelden over andersgelovigen bloot te leggen en bespreekbaar te maken. Vooroordelen werden soms ook bevestigd. Dat gold wederzijds. Zelfreflectie bleek moeilijk. Wekelijks trok ik met dia's en een projector langs de zaaltjes door Nederland, van Emmen tot Valkenburg en van Nijmegen tot Heerhugowaard. Soms ging moslim Abdul Bari mee. Dan traden we samen op als Berry en Bari. We trokken er volle zalen mee.

Het was de tijd van de polarisatie in de katholieke Kerk in Nederland met als spelers de bisschoppen, de Acht Mei Beweging, de Marienburgvereniging, het Contact Rooms Katholieken, enz. De verschillende partijen agendeerden ook de interreligieuze dialoog. Ik ging naar allen toe.

Uitreiking van mijn boek aan Prof. Dr. Songur, rechts-geleerde en adviseur bij de Ambassade van Turkije!

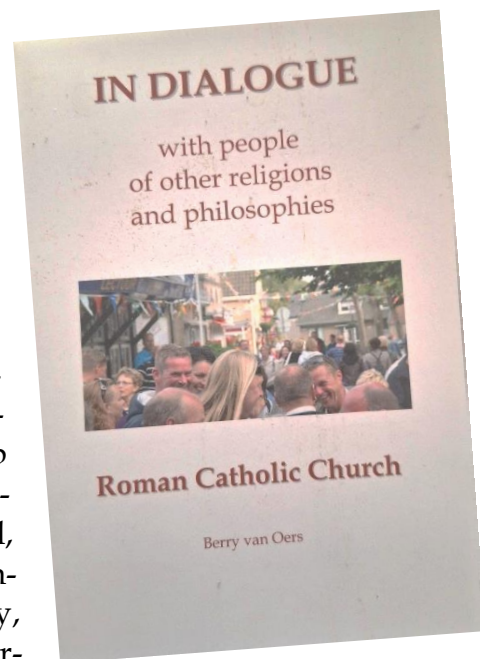
Er volgde een studiereis door Turkije op uitnodiging van de Turkse regering. Met het regerings-toestel vlogen we als internationaal gezelschap van theologen en journalisten langs Istanbul, Iznik, Bursa, Kayseri, Ankara, Adana en Hatay, overall onthaald door burgemeesters en zingende schoolklassen.

Ik werd secretaris van de Sectie Interreligieuze Ontmoeting van de Raad van Kerken onder leiding van Dr. Jan van

Lin en later Prof. Henk Vroom. Met collega's uit de reformatische kerken bespraken we het samen werken, leven en vieren met hindoes, boeddhisten, joden en moslims. Bijzonder waren ontmoetingen met Frère Roger Schutz, Chiara Lubich, patriarchen Karekin I en Alexei II, paus Franciscus en de Dalai Lama. Camps en Van Lin raadden me aan een promotieonderzoek te doen naar de interreligieuze dialoog in Nederland. Het kwam er niet van vanwege een volle werkagenda, inmiddels getrouwd en met kinderen op komst, voorzitter van de hofkapel, penningmeester van de harmonie, bestuurslid PR van de Acht van Chaam en correspondentschappen bij DPG Media en Uitgeverij De Jong. Wel verscheen in 2015 het boek 'In dialoog met

In gesprek met HKH Koningin Beatrix bij In Vrijheid Verbonden!

Op bezoek bij premier Mark Rutte met Mohamed Ajouaou tijdens de Ridderzaaldialoog!

mensen van andere godsdiensten en levensbeschouwingen', ook in het Engels en aanbevolen door het 'Dicasterie voor Interreligieuze Dialoog' te Rome.

VAN HULP NAAR DIALOOG

In de jaren zeventig en tachtig bestonden de interreligieuze contacten vooral uit het bieden van diaconale hulp en inzet voor het maatschappelijk welzijn van andersgelovige nieuwkomers. Na het onderhouden van contacten in de jaren negentig kwam de nadruk te liggen op dialoog, samenwerking en partnerschap.

Na de aanslagen van 11 september 2001 in New York en Washington kwam het thema godsdienst en geweld centraal te staan in de godsdienstkritiek in de media. Tegelijkertijd begon de overheid oog te krijgen voor de impact van de dialoog op de samenleving wat in 2014 resulteerde in de 'ridderzaal-dialoog'. Ook de gezamenlijke bijdrage van godsdiensten aan de samenleving kwam in het vizier. Men zocht binnen de interreligieuze dialoog naar punten van overeenstemming met een tendens om aan de frictiepunten voorbij te gaan. De verschillen tussen de tradities verdwenen achter een

V.l.n.r.: Oud wielervedette Rini Wagtmans, bisschop Tiny Muskens, Reena Gruyters-Gill en Berry van Oers

Op bezoek met de CID bij de Islamitische Stichting Nederland Dyanet te Den Haag!

Op bezoek bij de dialoogpartners in Rotterdam!

goedbedoeld zoeken naar gemeenschappelijkheid. Binnen de gespannen samenleving in ons land en wereldwijd moet de dialoog ook de frictiepunten bespreken en leren kritiek te uiten en kritiek te ontvangen. Dit vergt wederzijds vertrouwen en zorgvuldige planning. Luisteren is cruciaal, maar gebeurt te weinig. Dan vertelt de één, terwijl de ander al vast nadenkt over de eigen profilering.

Met boeddhisten bogen we ons over de encyciek 'Deus Caritas Est' van paus Benedictus XVI en de Leerrede van

de Boeddha over de Liefdevolle Vriendelijkheid. Met hindoes spraken we over de consequenties van één of meer keer leven. Met moslims bestudeerden we 'A Common Word', een brief van 138 moslimgeleerden aan de paus. In de hindoeitempel te Wychen organiseerden we een 'top' met ruim tweehonderd katholieken en hindoes: een unicum binnen interreligieus Nederland!

GRONDBEGRIPPEN

Er zijn tal van kwesties op het snijvlak van geloof en samenleving die interreligieus kunnen worden aangepakt. Men zocht daarom naar een landelijk verband van samenwerking van de levensbeschouwelijke koepelorganisaties. Uiteindelijk wezen de kerken een formeel gestructureerd

Met de bisschoppen op het St. Pietersplein in Rome!

samenwerkingsverband af omdat dit, zo vreesden zij, als vanzelf een aanspreekpunt voor de overheid zou worden en dat ze daarmee voorbij zou gaan aan de diversiteit van de godsdiensten.

Wel was ik in 2005 bij de start van het informeel verband 'In Vrijheid Verbonden', waarbij joden, christenen, moslims, hindoes, boeddhisten en humanisten zich sterk maken voor democratie en samenleven, met steun van de koningin. Het Cairo-overleg, later 'Overlegorgaan Joden Christenen Moslims' OJCM genaamd, bleek een ander vruchtbaar informeel initiatief, met name ook om in gespannen situaties activiteiten te ontwikkelen.

Op bezoek bij ZH paus Franciscus!

Op bezoek bij het 'Dicasterie voor de Integrale Menselijke Ontwikkeling' in Rome!

De dialoog bracht me verbreding, bevestiging en commitment. Momenten van hartelijkheid, meeleven en kameraadschap waren talrijk. Samenwerking en theologische uitwisseling ontwikkelen zich nu verder op verschillende niveaus. In de dialoog verbinden we grondbegrippen zoals godsdienstvrijheid, gerechtigheid, solidariteit, trouw, barmhartigheid en waardigheid met de geloofsinhoud. We zoeken antwoorden op vragen waarvoor we in de moderne samenleving staan. Het gesprek moet gaan over de plaats die we daar aan God willen geven, over geloof, welzijn en toekomst.

BISSCHOPPEN

Na bisschop Henny Bomers cm werd bisschop Tiny Muskens referent voor de interreligieuze dialoog, opgevolgd door de bisschoppen Hans van den Hende, Jan van Burgsteden sss en thans Herman Woorts, allen met een eigen kijk, betrokkenheid en 'hart' voor de interreligieuze dialoog. Het was een eer om hen te mogen bijstaan, gesteund door raad en daad van de Contactraad voor Interreligieuze Dialoog.

Toen de werkvelden binnen de katholieke Kerk, mede ingegeven door de noodzaak om te bezuinigen, gereorganiseerd werden kreeg ik, naast de interreligieuze dialoog, er de werkvelden Huwelijk en Gezin en Catechese bij en werd ghostwriter. Later volgden de werkvelden Onderwijs, Kerk en Samenleving en Oecumene. Als secretaris-generaal a.i. van de Bisschoppenconferentie maakte ik in 2022 het Ad Limina bezoek mee van de bisschoppen aan Rome, aan de graven van de apostelen en aan paus Franciscus.

Ik dank de bisschoppen voor hun vertrouwen in mij gesteld en dat ik op vele kerkelijke werkvelden samen met en voor hen actief mocht zijn... ruim vijfendertig jaar lang.

Oorkonde van de collega's bij mijn 35-jarig werkjubileum!

Berry van Oers - Chaam 2025

Als secretaris-generaal a.i. samen met de bisschoppen in gesprek met paus Franciscus in 2022!